

Calluna

32 (4) 2015

Calluna

Utgiven i samarbete mellan

VÄSTERGÖTLANDS BOTANISKA FÖRENING och
BOTANISKA FÖRENINGEN I GÖTEBORG

ÅRG. 32 2015 NR 4

ISSN 2000-2335

Redaktör: Birgitta Herloff Ansvarig utgivare: Gösta Börjeson

Redaktionskommitté: Eva Andersson, Evastina Blomgren, Michael Johansson,

Erik Ljungstrand

VÄSTERGÖTLANDS BOTANISKA FÖRENING

Plusgiro: 482 38 80-2 Årsavgift: 150 kr

Adress: c/o Studieförbundet Sjuhärad
Yxhammarsgatan 8-10 503 31 Borås

Hemsida: <http://vbotaniskaforening.se>

E-post: info@vbotaniskaforening.se

STYRELSE:

Ordf: **Gösta Börjeson**
Dammgatan 10 566 32 Habo
036-40611 / 0705-957096
gosta.borjeson@telia.com V ordf:

Lennart Sundh, SUNDH MILJÖ
Odengatan 24 521 43 Falköping
0709-667959 hem: 0515-16759
sundh.miljo@telia.com

Sekr: **Ulla-Britt Andersson**
Tingvallavägen 3 461 32 Trollhättan
0520-10798 / 0706-459333
carin.u-b.andersson@telia.com

Kassör: **Olof Janson**
Kårtorp 1 533 97 Götene
0511-53026, 53016 / 0705-690386

Övriga: **Michael Johansson**
Bodagatan 27 507 42 Borås
0704-552247 / 0723-184581
ambrosia20@live.se

Pontus Johansson
Varvhult Lilla Björket 504 91 Sandhult
0700-987182 pontus.e.johansson@hotmail.se

Peter Laudon
Ryttaregårdsv. 14 532 73 Varnhem
0511-60586 / 0706-520911
peterlaudon@telia.com

Erik Ljungstrand
Järholmavägen, pl 614 436 56 Hovås
0708-559628

Enar Sahlin
Box 3 438 05 Hindås
0301-10848 / 0706-604919
enar.sahlin@telia.com

Rapportmottagare: Lennart Sundh

Floraväktarsamordnare: Michael Johansson, Enar Sahlin

Exkursjonskommitté: Peter Laudon, Erik Ljungstrand

Hemsidesansvarig: Lennart Sundh

BOTANISKA FÖRENINGEN I GÖTEBORG

Plusgiro: 52 41 55-9 Årsavgift: 150 kr

Adress: Botanhuset
Box 461 405 30 Göteborg

Hemsida: <http://www.bfig.se>

E-post:

STYRELSE:

Ordf: **Aimon Niklasson**
Trolltjärn 18 436 40 Askim
031-261378 / 0736-254461
aimon@bahnhof.se

V ordf: **Staffan Wall**
Gibraltargatan 44 412 58 Göteborg
031-160560 / 0766-346240
wall@chem.gu.se

Sekr: **Erik Ljungstrand** (se vänsterspalten)
V sekr: **Kenneth Bergerson**
Karduansmakareg. 26 415 07 Göteborg
031-266637 / 0707-872415
kennethbergerson@gmail.com

Kassör: **Sören Svensson**
Båtsman Grås g. 11 422 57 Hisings Backa
031-523865 / 0703-222403
soren.svensson@mbox303.tele2.se

Övriga: **Ragnhild Crawford**
Önneröd 150 442 72 Kärna
0303-226123 / 0730-228517
ragnhild.neil.crawford@gmail.com

Claes Gustafsson
Storesandsvägen 7 430 82 Donsö
0703-210641 claes.gustafsson@bioenv.gu.se

Mats Havström
Styrsö Tångenväg 39 430 84 Styrsö
0702-775190 mats@havstrom.se

Enar Sahlin (se vänsterspalten)
Börje Wernersson
Heljeredes Byväg 13 428 36 Källered
0737-255678 borje.wernersson@gmail.com

Floraväktarsamordnare: Michael Johansson, Enar Sahlin

Exkursjonskommitté: Erik Ljungstrand, Eva Andersson,

Kenneth Bergerson, Aron Hansson

Eftersitskommitté: Stina Andersson, Eva Falk, Eva van

Odijk

Hemsidesansvarig: Aimon Niklasson

Ordföranden i BFiG har ordet

Aimon Niklasson

Trolltjärn 18, 436 40 Askim, aimon@bahnhof.se

Den första gång jag såg dej.

En blyg förgätmigej? Nja, jag tänker nog på det privilegium som vi botaniskt intresserade har, att hela livet ha möjlighet att upptäcka nya arter av allehanda slag, både kärlväxter, mossor, lavar och alger både när och fjärran. Det sägs att det är något särskilt som händer med oss när det är första gången och visst är det oftast det som får fäste i våra hjärnor. Då förgätmigej valts till Sveriges vackraste ord och därmed, vill vi tro, vår mest älskade blomma, har den en särställning och med samma betydelse även på kinesiska!

Egentligen behövs nog bara lite nyfikenhet i dess positiva bemärkelse. Jag tycker nog att botaniskt intresserade människor som jag mött genom åren har detta kännetecken.

Med dagens alla digitala kontakter är det kanske svårt att hitta fram till just botanik, när det finns så mycket att intressera sig för. Trevligt därför att se att så många, fler än 800, tagit kontakt med våra föreningar sedan i våras, via facebook som kontaktyta. Denna blir förstas vad vi gör den till. För flera verkar det som det var första gången man fick kontakt med en botanisk förening.

Botanikdagarna blev nog för många första gången som intresset för botanik lyftes med en snurrvinge och med många nya arter. Själv upplevde jag för första gången boreal regnskog norr om Trondheim med lavar som i Norden bara

finns där. Fast antalet regndagar påminde mycket om hur det är i Boråstrakten och inre Halland och jag insåg för första gången vilka bedrifter Gunnar Degelius och Sten Ahlner gjorde i området före kriget.

Under vinterhalvåret finns en hel del föredrag att njuta av och första inkursionen i Göteborg blir som vanligt i växthusen.

Kanske kommer ni för första gången att bekanta er med västgötabotanisten Bjerkander i Kerstin Ekmans fina bok om honom och inte minst om hans tid. Och har du inte varit på Kinnekulle i vårskrud när pärmarna sluts, så kanske det kan bli första gången...

God helg förresten!

Strandmalört *Artemisia maritima*, Stora Amundö, Askims socken, Västergötland. Ett blivande naturreservat!

Foto: *Aimon Niklasson*

Botanik i Väst – en succé

Börje Wernersson

Heljereds Byväg 13, 428 36 Källered, borje.wernersson@gmail.com

De botaniska föreningarna i Göteborg, Västergötland, Halland och Bohuslän har inlett ett samarbete för att gemensamt sprida kunskap om och fånga upp intresset för botanik i vår region, framför allt för att nå ut till en yngre/medelålders kategori. Detta samarbete ledde till uppstart av **Botanik i Väst** på Facebook i februari 2015. I mitten av september hade Botanik i Väst 824 medlemmar, vilket är långt fler än förväntat vid uppstarten.

Botanikgrupper på Facebook

På Facebook finns ett flertal grupper med botanik som tema, som de landsomfattande grupperna **Vilken växt** (7400 medlemmar), fenologinätverkets **Blommar.nu** (3100 medlemmar) och **Svenska Botaniska Föreningen** (1300 medlemmar). Regionala eller lokala grupper finns också som **Skånes Blommor** (530 medlemmar) och **Ölands Flora** (290 medlemmar). Botanik i Väst har alltså ett medlemsantal som ligger mellan de landsomfattande och regionala/lokala grupperna vilket är ett gott betyg och visar på större intresse för botanik i vår region än förväntat.

Medlemsrekrytering

Medlemsregistren till botanikgrupperna är som regel öppna vilket vi har utnyttjat för att bygga upp medlemsantalet i Botanik i Väst. Dessa register har gåtts igenom manuellt (tidskrävande) och

de som bor eller är verksamma i vår region (om information om detta fanns tillgänglig) har kontaktats via Facebooks egen mailfunktion Messenger med kort information om vad Botanik i Väst är och med en vänlig inbjudan att gå med i gruppen. Detta resulterade i över 1000 personliga mailinbjudningar, varav uppskattningsvis varannan svarade på inbjudan och med få undantag ledde detta till att dessa gick med i Botanik i Väst. Svaren på våra inbjudningar har varit översvallande positivt vilket är uppmuntrande. Godkännande av medlemsansökningarna, som oftast görs inom loppet av en eller några timmar, har skötts av tre administratörer i Botanik i Väst, Börje Wernersson från Göteborgsföreningen, Lennart Sundh från Västergötlandsföreningen och Jan Johansson från Hallandsföreningen.

Vilka är medlemmar i Botanik i Väst?

Genomgång av vårt medlemsregister visar att 66 % är kvinnor och 34 % är män. Provinsfördelningen är följande: Göteborg 34 %, Västergötland 26 %, Halland 11 %, Bohuslän 9 % och i 10 % är hemvist okänd. Åldersfördelningen i gruppen är följande: under 30 år 14 %, 30–49 år 36 %, 50–64 år 22 %, 65 år eller äldre 14 % och ålder okänd 14 %. Bedömning av ålder från ett foto är givetvis subjektivt men ger en rimlig skattning om åldern.

Genomgång av medlemsregistret för Botaniska föreningen i Göteborg visar att 19 % av dessa också har gått med i Väst och att 75 % av dessa har ett medlemsnummer över 1000, det vill säga de senaste anslutna medlemmarna som sannolikt är yngre än de med medlemsnummer under 1000.

Hur används Botanik i Väst idag?

Som förväntat fokuserar flertalet inlägg i Botanik i Väst på kärlväxter även om ett fåtal även berör kryptogamer. Innehållet i inläggen är framför allt frågor om artbestämningar där detta är möjligt, bilder med kommentarer från utflykter och exkursioner, inbjudningar till exkursioner och föreläsningar (framför allt föreningen i Göteborg). Som i alla grupper på Facebook är det en mindre grupp som är aktiv med att lägga ut bilder med frågor/kommentarer eller anger att de gillar dessa. Det stora flertalet medlemmar är passiva läsare eller sporadiska läsare. Svar och kommentarer på gjorda inlägg kommer oftast inom en timme eller senast inom 24 timmar, vilket är en mycket uppskattad del av hur detta och andra sociala medier fungerar. Svar på inläggen ges som regel av medlemmar i respektive botaniska förenings styrelse eller av särskilt inbjudna externa botanikexperter som Torbjörn Tyler och Stefan Andersson (Lund), Ulla-Britt Andersson (Öland) och Björn Engström (Enviken). Detta garanterar tillräcklig kompetens kopplat till Botanik i Väst. Detta är fundamentalt för att ge gruppen gott anseende och det skapar förtroende.

Hur går vi vidare med Botanik i Väst?

Vi har lyckats attrahera en stor grupp personer att gå med i och aktivt bidra till Botanik i Väst vilket vi är mycket nöjda med. Trots detta gäller det att

utveckla Botanik i Väst vidare för att förstärka och förhoppningsvis vidga medlemsantalet ytterligare. En diskussion om detta kommer att ske under hösten mellan styrelseledamöter i våra botaniska föreningar om hur vi till exempel :

- synkroniserar informationen från respektive förening, som systematiska inbjudningar till exkursioner till exempel genom länkning till föreningarnas hemsidor för detaljinformation om dessa exkursioner

- motiverar våra nuvarande medlemmar att få sina botanikintresserade vänner och bekanta att också gå med i Botanik i Väst
- uppmuntrar medlemmarna att stödja den ideella verksamhet som bedrivs av våra botaniska föreningar genom att bli medlemmar i en eller flera av dessa. Detta har förutsättningar att både öka antalet medlemmar i våra föreningar och inte minst leda till en önskvärd förnyring.

Våra botaniska föreningar har med oro noterat att vi har problem med förnyring av våra medlemsgrupper och att intrycket varit att botanik inte är ”inne” bland yngre människor. Det var en väsentlig orsak till att vi tillsammans startade upp Botanik i Väst. Till vår stora överraskning och tillfredsställelse är intresset för botanik hos medelålders och yngre personer i vår region nog större än vi trott vilket det stora medlemsantalet visar. Den vanligaste medlemskategorin i Botanik i Väst är medelålders kvinnor och kvinnor utgör den klart största gruppen oavsett ålder.

Detta första år med Botanik i Väst har gett oss en i stora delar ny grupp av botanikintresserade personer och blodad tand att utveckla detta vidare för att fånga upp och utveckla intresset för botanik i vår region.

Nyfynd i Västergötland 2012 – 2015

Thomas Karlsson planerar att sammanställa en provinskatalog – en kärlväxtlista, där man kan utläsa förekomsten av kärlväxter i Sveriges 29 landskap och lappmarker. Han har börjat överföra de tryckta landskapsflororna till tabeller. För Västergötlands del är det lätt att få till en baskatalog – det är bara att registrera Västergötlands flora och tillägget i SBT enligt Thomas och på hans förfrågan om vad som hänt sedan dess har jag sammanställt en lista över nyfynd i Västergötland 2012–2015. Jag har utgått

från vad som har varit publicerat i Calluna. Listan ser du här nedan.

Har du gjort, eller känner du till, något nyfynd i Västergötland det vill säga någon växt som inte finns publicerad i *Västergötlands flora* eller i *Tillägg till Västergötlands flora* i Svensk Botanisk Tidskrift nr 1 2011 så var snäll och meddela detta till mig så vidarebefordrar jag uppgiften till Thomas (och får själv en så komplett lista som möjligt). I *Supplement 1* och *2* i Calluna nr 4 2006 och nr 4 2009 finns nyfynd till och med 2009.

Birgitta Herloff

Carex pendula hängstarr Calluna 32(3) 2015

Centaurea phrygia ssp. *pseudophrygia* fjäderklint Calluna 30(4) 2013

Cerintho major stor vaxblomma Calluna 30(4) 2013

Cynara cardunculus kardon Calluna 30(4) 2013

Dactylorhiza majalis ssp. *integrata* englandsnycklar Calluna 29(4) 2012

Hieracium virgultorum (tillhör sektionen savojfibblor) Calluna 32(1) 2015

Inula racemosa fackelkrissla Calluna 30(4) 2013

Ipomoea batatas batat Calluna 30(4) 2013

Lavandula multifida sommarlavendel Calluna 30(4) 2013

Luzula divulgata backfryle Calluna 31(3) 2014

Malva thuringiaca gråmalva Calluna 31(4) 2014

Orobanche lucorum berberissnyltrot Calluna 29(3) 2012

Pelargonium myrrhifolium var. *coriandrifolium* korianderpelargon Calluna 30(4) 2013

Sedum forsterianum tofsfetknopp Calluna 32(4) 2015

Tradescantia pallida purpurblad Calluna 31(4) 2014

Zantedeschia albomaculata prickkalla Calluna 31(4) 2014

Purpurbladet var inte bara nytt för Västergötland utan troligen för hela Norden

Foto: Eva Andersson

Pyrolor i fokus

Ingvar Einarsson

Ödegården 15, 513 91 Fristad, gullvor.einarsson@gmail.com

Alf-Rune Sandberg och jag har i sommar (2015) besökt ett antal tidigare lokaler för ögonpyrolan. Mest har vi varit i Boråstrakten där vi fann den för ett par årtionden sedan. På endast en lokal i Ulricehamnstrakten hittade vi den, tack vare att området var till viss del skyddat. Mycket har förändrats, det moderna skogsbruket har tyvärr satt tydliga spår, stora och tunga skogsmaskiner tar ej hänsyn till oansenliga växter!

Om nu de senaste inventeringarna på riksplanet ska få någon bevarande skyddseffekt borde man ge aktuellt hotade arter en högre status. Det gäller även andra pyrolaarter som grönpyrola och ryl. Fridlysning räcker ej. Biotopen måste inom ett begränsat område skyddas. Ersättning till skogsägare kan bli aktuellt.

Vi, Alf-Rune Sandberg och jag, har under senare år sett tidigare riktiga skogsbiotoper (barrskog) med knärot, spindelblomster, korallrot, plattlummer med mera försvinna. Nu återstår djupa hjulspår och även stubbarna är borttagna. Lika illa är det med ryl- och grönpyrolalokaler.

Växter bundna till barrskog borde vara lättare att skydda än ängen, som var och är beroende av kreatursbetet. Dessa biotoper växer i en allt snabbare takt igen av högorter och sly (buskar av björk och viden) beroende på lantbrukets rationalisering. Betade ängar och hagar blir sällsynta och dessa är svårare att skydda

än skogsbiotoper och kräver särskilda insatser. Konkurrenssvaga ängsväxter blir mer och mer sällsynta. Kattfot, jungfrulin, backtimjan och liten ormrot har här i området försvunnit. Blötängsväxter som spiror, slätterblomma och tätört har trängts undan av högre vegetation.

Som sagt önskar man ett resultat av inventeringarna. Det räcker ej med fridlysning eller rödlistning!

Ögonpyrola *Moneses uniflora*
Bild ur C.A.M. Lindmans flora

Naturreseptatet Nolgården, Näs

Det här är inte den första och alldeles säkert inte den sista gången som vi tar upp Stipakullarna i Calluna. I nummer 1 i år gav Lennart Sundh en lägesrapport från Nolgården, Näs där han berättade om en ny skötselplan och utökat reservat.

I en artikel i *Nordisk bygd* nummer 25 berättar Anders Bertilsson om fjädergräset *Stipa pennata* och växtplatsens hävdhistoria på Nolgården Näs.

Nolgårdens backar och åsar hyser många sällsynta och skyddsvärda arter ut-

Fjädergräset blommar rikligt 1983

Foto: Tore Hagman

över fjädergräset såsom drakblomma *Dra-
cocephalum ruschiana* och smalbladig
lungört *Pulmonaria angustifolia*. De är
ljuskrävande, kalkkrävande och känsliga
för bete.

Under flera århundraden tillämpades
fyrsådesbruk i Näs, det vill säga att åkrar-
na trädades var fjärde år. Troligen betades
backarna under trädesåret och övriga år
”lämnades de ifred”.

Den agrara revolutionen på 1800-talet
då fyrsådesbruket övergavs innebar inga
större förändringar för backarnas del. Man
tillämpade då i allmänhet ett sjuårigt väx-
elbruk med treåriga vallar och tre-fyra år
med annan gröda eller träda. För backar-
nas del innebar det att de betades sent tre
år och inte alls under fyra år.

Då Lennart Fridén 1947 hittade fjäder-
gräset på en ås vid Nolgården blev åsen

2012 blommar fjädergräset med bara några enstaka strån.

Foto: Tore Hagman

ganska omgående ett naturminne. Då skedde röjning och försiktig krattning tidigt på våarna, vilket verkade gynna fjädergräset. Viss igenväxning skedde dock och i slutet av 1980-talet beslöt Länsstyrelsen att Stipaåsen skulle slå i augusti varje år. och att vårkrattningen skulle fortsätta men tuvorna blev svagare och svagare. Någon gång kring sekelskiftet sattes en dödsstöt in! Lantbrukaren, som äger

Nolgården, fick EU-bidrag vilket innebar hårda krav på betestrycket. När nu endast ett fåtal tuvor återstår av fjädergräset håller Länsstyrelsen på att göra nya skötselplaner där hävdvila under ett antal år kommer att föreslås. Nu måste den katastrofala trenden vändas.

Vi får säkert anledning att återkomma till Stipakullen i Calluna.

Birgitta Herloff

(som såg fjädergräset i vacker blom 1978)

Fria kartor från Lantmäteriet

Sören Svensson tipsar här om att Lantmäteriet efter finansiering med 100 miljoner per år släpper ett antal kartor fria. Nedan finns några länkar att gå in på:

<http://www.lantmateriet.se/sv/Nyheter-pa-Lantmateriet/pressmeddelande-lantmateriet-slapper-smaskalig-kartinformation-fri/>

<http://www.natursidan.se/nyheter/fri-tillgang-till-alla-lantmateriets-naturkartor/>

Några ruderatväxtfynd i Göteborgstrakten

Erik Ljungstrand

Järkholmsvägen, pl. 614, 436 56 Hovås

Det blev ingen ruderatexkursion i Göteborgstrakten nu i år. Under åren 1998–2014 har jag haft nöjet att leda totalt sjutton dylika exkursioner, alla mot slutet av september och oftast med ett rätt högt deltagarantal (som mest 36 personer år 2005). Det viktigaste skälet till att ingen exkursion av detta slag kunde genomföras i år är att det tar så mycket tid att förbereda dem; jag räknar med att man för att få ihop sex till sju “lämpliga” besökslokaler måste uppsöka omkring fem gånger så många olika tänkbara skräpmarker. Därtill kommer att soptippsfloran på senare år har blivit allt sämre och sämre (Herloff 2011), varför de tidigare mer eller mindre “pålitliga” soptipparna, Kikås i Fässberg, Tagene i Säve, Sörmossen i Nödinge och Munkegårde i Ytterby även de visat sig trivialiseras i så hög grad att man nu inte längre kan “lita på” att åtminstone någon av dem skall “vara värd ett besök”.

Med “facit” i hand, efter ruderat-säsongsens slut, kan jag också konstatera att det i år knappast hade varit mödan värt att försöka organisera någon sedvanlig ruderatexkursion. De få fynd av större intresse som jag har gjort eller fått kännedom om hade ändå inte “räckt” till en visning, men några av dem, som har större allmänt intresse, kommer i stället att publiceras här.

Onsdag 16 september besökte Kjell Holmner och jag Sörmossen, Munkegårde

och Tagene. På Sörmossen fanns det i och för sig ganska många olika slags ruderatväxter, men de allra flesta var helt triviala; bland ovanligare arter förtjänar blott blå snokört *Echium plantagineum*, blåverbena *Verbena hastata*, stenkyndel *Calamintha nepeta* (synn. *Clinopodium n.*, *Satureja calamintha*), hårig nattskatta *Solanum nigrum* ssp. *schultesii*, kalvnos *Misopates orontium* samt buketthirs *Panicum capillare* att nämnas.

Munkegårde var nästan genomgående “magert” och artfattigt; visserligen fanns den sedan åtskilliga år väl etablerade praktrudbeckian *Rudbeckia fulgida* var. *speciosa* kvar, men för övrigt var en (icke blommande) temynta *Monarda* sp. det enda fynd som kunde anses mera uppseendeväckande.

Tagene var om möjligt ännu mer “nedslående”, nästan hela den fordom så artrika soptippen var “återställd till höggradigt triviala gräsmarker, men på några smärre högar med rötslam hittades, förutom vanligare “*Lycopersietum*-arter“, groddplantor av både passionsfrukt *Passiflora edulis* och granatäpple *Punica granatum*. En annan yta om några få kvadratmeter, dominerad av nästan helt överblommad sareptasenap *Brassica juncea*, visade sig däremot vara en “riktig pärla”. Här hittade jag (förutom fänkål *Foeniculum vulgare* och kalvnos) två mycket sällsynta ruderatväxter.

Nålskära *Bidens pilosa* till vänster och boliviabinka *Erigeron bonariensis* till höger

Foto: Eva Andersson

Den ena, nålskära *Bidens pilosa*, har inte setts i Bohuslän (där ju Tagene ligger) sedan år 1947, då Carl Blom senast samlade den nära Brunnsbo i Backa, och den andra, boliviabinka *Erigeron bonariensis* (syn. *Conyza b.*), förefaller aldrig tidigare ha noterats i Bohuslän (Blomgren 2011). Även på Västgötasidan av landskapsgränsen är dessa båda arter ej sedda i modern tid; det nyaste fyndet av nålskära är från Krokslättss spinneri i Fässberg, medan boliviabinka senast samlades i Frihamnen i Göteborg, i bägge fallen var insamlaren Carl Blom och året 1958 (Bertilsson 2002, Herloff 2006, 2009). Från de nordligare delarna av Halland saknas däremot helt fynd av dessa i Sverige så sällsynta ruderväxter (Georgson 1997). Såväl nålskäran som boliviabinkan förekom på Tagene i två individ, den förstnämnda blott med blad,

men den senare i blom. Belägg av bägge arterna har insamlats, och kommer att deponeras i Herbarium GB.

Tisdag 20 oktober gjorde Kjell och jag ett besök även på Kikås, men här var, i stort sett, ungefär lika dåligt ur ruderväxtsynpunkt. Läkemalva *Althaea officinalis*, höstöga *Coreopsis verticillata* och dagöga *Heliopsis helianthoides* var de enda fynd som väckte större intresse, förutom en liten "fläck" om några ynka kvadratmeter, där uppenbarligen fågelfröspill hade råkat hamna, och där sojaböna *Glycine max*, lins *Lens culinaris*, sandkämpar *Plantago arenaria*, renkavle *Alopecurus myosuroides* och kanariegräs *Phalaris canariensis* framför allt tilldrog sig uppmärksamheten.

Om det i framtiden kommer att kunna genomföras några (i förväg organiserade) exkursioner till lokaler med rikare

runderatflora i Göteborgstrakten är högst osäkert; det förutsätter nog att något händer som sätter punkt för den nu gällande "policyn" vad beträffar behandlingen av organiskt avfall från samhällets sida. Samma "macdonaldisering" av soptipparnas runderatflora som vi har upplevt här i Göteborg har även kunnat noteras på nästan alla andra håll i Sverige (och Norden); den enda soptipp som ännu förefaller kunna hålla en oförändrat hög botanisk nivå är Edstippen utanför Upplands Väsby, men hur länge detta "unikum" kan få fortsätta att prunka av ovanliga växter är det nog ingen som vet. Däremot kan troligen även i framtiden små "olagliga" (privata) utkastplatser vara givande ur botanistens synpunkt, men att hitta vägen till dem är inte det lättaste; av uppenbara skäl sätts de inte ut på kartor eller annonseras med öppettider på Internet.

Referenser

- Bertilsson, A. 2002: Arter i Västergötlands flora. [Artförteckning.] -- i Bertilsson, A., Aronsson, L.-E., Bohlin, A., Börjeson, G., Geijer, M., Ivarsson, R., Janson, O. & Sahlin, E. [(red.)] 2002: Västergötlands flora: [218]-696.
- Blomgren, E. 2011: Växtförteckning. -- i Blomgren, E., Falk, E. & Herloff, B. (red.) 2011: Bohusläns Flora: 179-661.
- Georgson, K. 1997: Artförteckning. -- i Georgson, K., Johansson, B., Johansson, Y., Kuylenstierna, J., Lenfors, I. & Nilsson, N.-G. [(red.)] 1997: Hallands flora: [219]-740.
- Herloff, B. 2006: Tillägg till Västergötlands flora. [Supplement 1.] -- Calluna 23(4): 2-53.
- Herloff, B. 2009: Tillägg till Västergötlands flora. [Supplement 2.] -- Calluna 26(4): 2-31.
- Herloff, B. 2011: Skräpmarker. -- i Blomgren, E., Falk, E. & Herloff, B. (red.) 2011: Bohusläns Flora: [92]-96.

Mållamarant i födelsedagspresent

När jag fyllde år i våras fick jag en kruka med ett olivträd. Men det roligaste var ogräset i krukans Det visade sig vara mållamarant *Amaranthus blitum*. Mållamarant är vanlig i medelhavsområdet, men sällsynt här. Den har säkerligen kommit som frö i krukjorden. Det visar att man kan göra fynd även i blomsterkrukor!

Ragnhild Crawford

Mållamarant *Amaranthus blitum*

Foto: Ragnhild Crawford

Fynd från Kållerød – Mölndal

Jörgen Grahn (text och foto)

Peppareds torg 12 H, 431 50 Mölndal, grahn@snipabacken.se

Den tionde september bestämde jag mej för att cykla hem en alternativ väg från jobbet i Lackarebäck. I stället för att bara cykla söderut utmed motorvägen och Mölndalsån tog jag den högre vägen över Enerbacken för att komma ner igen ovanför Kvarnbyn.

Jag stannade på Ormåsgatan för att titta på utsikten ned mot Kvarnbyn och centrala Mölndal. Ormåsgatan löper utmed Boråsjärnvägen ovanför den före detta stationen Mölndals Övre. Från vägkanten sluttar en brant skarpt ned mot järnvägen. Kanske det är sprängt berg längre ned, men de övre delarna är i alla fall trädbevaxta. Där jag stannade var det öppnare och gräsbeväxt. Efter torkan tidigare under året var gräset sedan länge vissnat. Det växte dessutom glest, med luckor av öppen, sandig jord.

Ett par meter ner i branten såg jag torra blomställningar av någon *Sedum*, så jag ställde cykeln och klättrade ned. Det visade sig vara en väletablerad och frisk tuva på några kvadratdecimeter av något som liknade stor fetknopp *Sedum rupestre*. Jag har sett en del odlade former av *S. rupestre* på utkast och i odling och vet att de kan se ganska aparta ut, så jag tog med ett skott hem för odling i balkonglådan och kanske artbestämning.

Efter att ha konsulterat floran och googlat på foton konstaterade jag att ingenting motsade en artbestämning till tofsfetknopp *Sedum forsterianum*.

Blad samlade i skottspetsarna, döda blad kvarsittande, blommor femtaliga.

Det omedelbara intrycket av växten vid Ormåsgatan var en blandning av stor fetknopp och någon dvärgvariant av taklök. Skotten var mycket täta och vackert formade till små symmetriska ”taklökar”. De individuella bladen upplevde jag som snyggare och spetsigare än de hos stor fetknopp. Annars var den uppenbart en art i samma sektion av *Sedum* som denna: de storväxta med höga blomstänglar.

Tofsfetknopp är inte inhemsk i Sverige, utan naturaliserad från odling. En sökning på Artportalen visar främst fynd från ostkusten upp till Stockholm. Två fynd i Halland verkar tillfälliga (på tipp respektive hamnutfyllnad). Bohusläns flora anger två fynd (Hisingen, Lysekil), men från Västergötland verkar den aldrig tidigare ha noterats. Det förvånade mig, jag antog att arten var vida mer spridd, fast jag aldrig själv sett den.

På lokalen i Mölndal verkade den väl etablerad och välmående. Det fanns inga spår av andra trädgårdsväxter eller utkast vid platsen, men den ligger mitt i ett äldre villaområde på stenig mark; helt säkert har den vid någon tidpunkt och på något sätt rymt från ett stenparti.

Lördagen den 12 september hade jag åkt ner till Kållerød för att handla, och cyklade tillbaka Gamla Riksvägen norrut

Tofsfetknopp *Sedum forsterianum*

mot Möln dal. De som bor i trakten eller har åkt bil/tåg söderut från Göteborg vet att det går en dalgång hela vägen söderut från Liseberg, via Möln dal till Källered. På många ställen stupar bergen brant ner i dalen, bland annat norr om Källered, där berget som följer dalgångens östra sida kallas Långås, Långåsen eller Långefjäll beroende på vilken karta man läser.

Vid hållplats Brännemaden precis på gränsen mellan socknarna Källered och Fässberg fick jag infallet att klättra upp en bit i branten för att se hur floran såg ut. Jag låste cykeln, ställde undan ryggsäcken och lämnade trottoaren.

Närmast vägen var ganska mörk skog, mycket lite markvegetation, mycket skrot och ett rejält snår snöbär *Symphoricarpos*

vid en husruin.

Strax började marken bli brant och jag fick krypa snarare än gå, och ta hjälp av klippor och trädstammar. Här var marken mest gräsbeväxt, delvis med stora bestånd av (tror jag) piprör *Calamagrostis arundinacea*. Många av almarna hade dödats av almsjuka för länge sedan och stod kvar som torrakor. Talrika skott av gökärt *Lathyrus linifolius* antydde att slutningen hade varit öppnare tidigare.

Det första mer anmärkningsvärda jag såg var ett litet svagt bestånd skogsbingel *Mercurialis perennis*. Jag har sett den på ett ställe i trakten tidigare, då tillsammans med blåsippan. Jag tog det som ett tecken på att berget var lite mer näringsrikt just här, eller i alla fall mer vittrat.

Nästa växt jag noterade var en avvikande johannesört med få, stora blad och frukterna samlade i ett tätt huvud i toppen av stjälken. Den liknade bergjohannesört *Hypericum montanum* som jag bara sett en gång tidigare (i Gustav-Adolf vid Vättern, på 1980-talet) så jag tog belägg.

Senare hemma med floran kunde jag bekräfta artbestämningen – bland annat har bergjohannesörten helt rund stjälek utan lister, till skillnad från äkta och fyrkantig johannesört.

Den växte i enstaka exemplar, kanske 5–10 totalt, spridda i en zon halvvägs upp i slutningen.

I *Västergötlands flora* finns inga uppgifter om bergjohannesört från trakten förutom en i Askim. I Artportalen finns ett sentida fynd i hallandsdelen av Lindome, en halvmil åt sydost.

Fries i *Göteborgs och Bohus läns fanerogamer och ormbunkar* (1971) skriver däremot ”Kålleröd flerstädes” och ”Mölnadal mångenstädes”, och har en karta med flera prickar i trakten, bland annat en ungefär vid lokalen.

Kanske bergjohannesört är förbisedd i modern tid, men det ligger också nära till hands att anta att den minskat. Den är knuten till öppen skog och branter, och dessa är i modern tid mycket slutna i området. Där det inte är för torrt eller för lite jord är markskiktet i stället slutet, med gräs eller högväxt ljung. Floran är rätt artfattig.

Jag skrev om fyndet samma kväll i Facebookgruppen Botanik i Väst.

En kväll efter jobbet den följande veckan gjorde jag ett noggrannare återbesök. Jag tänkte dessutom klättra upp på berget och plocka kröser *Vaccinium vitis-idaea*. Det hann jag inte med innan det började skymma. Det visade sig senare,

Bergjohannesört *Hypericum montanum*

vid ett tredje besök, vara mycket trivial igenväxande skog på berget ovanför branten, inte hållmarkstallskog med lingonris som jag hade trott.

Jag hade märkligt svårt att återfinna bergjohannesörten, och det slumpade sig att jag rörde mig söderut i branten mot en liten bäckravin. Då upptäckte jag att jag klättrade i ett glest bestånd av markväxande murgröna *Hedera helix*. När jag undersökte närmre visade det sig att den täckte en zon kanske 20 meter lång längs branten. Den klättrade också högt i en ek, och på en klippa fanns en rätt rejäl ruska med fertila grenar. Några skott hade blomknoppar.

Murgrönan har jag förr (när jag bodde i Falköping) antagit vara rätt vanlig när man närmar sig kusten, men faktum är

att jag nästan aldrig sett den förutom i Göteborgs södra skärgård. Liksom berg-johannesörten vill den nog ha öppnare skogar och rikare jord än vad som erbjuds i trakten och kanske dessutom längre skoglig kontinuitet.

Jag har tidigare hittat en grupp av lokaler för murgröna i närheten, på Blixås. Dessa är dock mycket svagare, i mer sluten skog, och har desstom helt eller delvis spolierats under 2015 i samband med planen att bygga villor på platsen.

Det tredje och sista mer anmärkningsvärda fyndet från lokalen skedde längre norrut och längre ned mot vägen. Det började skymma, när jag såg några stänglar sticka upp i ett lite öppnare område. Det visade sig vara ett litet överblommat

bestånd av småborre *Agrimonia eupatoria*.

Fries anger två lokaler för småborre i Källered. Artportalen har ett nutida fynd i Mölndal (norr om Fässbergs by); i övrigt förekommer arten närmast med rätt många lokaler ut mot kusten och i skärgården. Det ligger nära till hands att anta att även småborre var vanligare i bryn och branter förr.

Det roligaste med hela episoden är nästan att den bevisar för mig att det fortfarande går att göra upptäckter med rätt liten insats. Okända orkidékärr och fina naturbetesmarker må ha tagit slut i Västergötland, men det finns vita fläckar på kartan i andra miljöer. där ingen botanist passerat i modern tid. Man behöver inte gå enbart på ruderatmarker och kända lokaler.

Murgröna *Hedera helix*

Flytsäv – en gammal bekant dyker upp igen

Börje Wernersson (text och foto)

Heljereds Byväg 13, 428 36 Kållerød, borje.wernersson@gmail.com

För cirka tio år sedan planterade jag in flytsäv, från en riklig förekomst i en närliggande mindre sjö, i min damm på sommarstället norr om Varberg.

Efter de första par åren har den inte visat sig i dammen förrän i sommar det vill säga efter nästan tio år. Först kände jag inte igen den utan tänkte att det var krypven eller något liknande som växte där i kanten av dammen på gränsen att

bli bortrensad. När jag tittade lite närmare såg jag att det faktiskt var en planta av ett litet halvgräs med en axsamling i stråets topp. En koll i Mossberg visade snabbt att det ju faktiskt var flytsäv *Isolepis fluitans*. Den har vuxit till och grenat sig ytterligare under sommaren. Var denna perenn har hållit till i dammen under dessa tio år vet jag inte. Kanske har den överlevt som frö som grott först i år/förra året eller så har den undgått min upptäckt vilket inte är troligt. En kul upptäckt är det i alla fall. Vi får se om den håller sig kvar till nästa år.

Flytsäv är en ganska sällsynt perenn växt som har sin utbredning i nordvästra Europa och finns i delar av södra Sverige (södra Västergötland, Halland, västra Småland och norra Skåne). Flytsäv växer i näringsfattiga vatten med sandig-dyig botten (sjöar, åar, dammar) där den bildar flytande, ljusgröna mattor.

Flytsäv *Isolepis fluitans*

Växtfynd i Sjuhäradsbygden

Alf-Rune Sandberg

Vilegränd 8, 504 46 Borås. alfrunes@telia.com

Ibland får jag ett samtal om någon okänd växt, som någon hittat och inte kunnat bestämma. Så var inte fallet den här gången.

Uppmärksamme Magnus Andersson i Fristad ringde och berättade om ett fynd han gjort på en sandmark i samhället. Växtplatsen var ganska lätt att nå, bara cirka 100 meter från en byggfirma. Bland småtallar och björksly hade Magnus hittat vad han trodde var styv fingerört *Potentilla recta*.

Jag hade aldrig sett växten tidigare, men jag blev övertygad om att bestämningen var riktig. Det var ett kraftigt bestånd och två mindre. Följeväxter var röllika, nysört, käringtand, harklöver och fårsvingel.

Västergötlands flora upplyser om att växten finns på 19 lokaler i landskapet. Området för växtplatsen kallas "Lappa-träna" och ligger 600 meter sydväst om Fristads järnvägsstation. Koordinater: 64145 / 13005.

Styv fingerört *Potentilla recta*

Foto Nils Nykom

Korskovall i Välen

Uno Unger (text och foto)

Västes gata 23, 426 53 Västra Frölunda, uno.unger@kustobsar.se

Under åtskilliga år har jag ofta i samband med fågelskådning och insektsstudier gått på gångvägen som börjar vid Åkereds skolväg och går söderut förbi kostallet längs östra sidan av Torstens ås i Välen,

Västra Frölunda, Västergötland, som sedan något år har fått status som naturreservat. Knappt 200 meter söder om kostallet viker gångvägen västerut till en grillplats vid åsens sydöstra del. Strax öst om

grillplatsen finns en mindre äng som norrut avgränsas mot gångvägen av ett staket och söderut övergår i ett vassområde. Denna äng hyser en ganska rik örtflora med bland annat sötvedel, ängskovall, skogsklöver och ängsvädd och jag har många gånger klättrat över staketet för att bland annat studera fjärilsfaunan.

När jag den 3 augusti 2015 lutade mig över nämnda staket fick jag helt oväntat ögonen på några kovallblommor som såg avvikande ut. Min nyfikenhet var väckt, jag klättrade över staketet och fann till min förvåning ett stort bestånd av korskovall *Melampyrum cristatum* i slutfasen av sin blomning. De studerade exemplaren var samtliga av den ljusgröna formen med blekgula blommor. Flertalet hade blommor med gul underläpp, men det förekom även att både gula och röda underläppar fanns blandat på samma individ. Efter att jag tagit ett beläggsexemplar rapporterade jag mitt fynd på Artportalen. Tre dagar senare återkom jag till fyndplatsen (6396400 / 1267240) och tog några foton av beståndet, som bestod av cirka 200 exemplar och som täckte en yta av cirka 25 kvadratmeter.

Korskovallen är en art som fortlöpande minskat och därför upptagen som "Nära hotad" (NT) i senaste rödlistan från ArtDatabanken. Själv har jag i västra Sverige tidigare bara sett arten i norra Halland, då jag 1989 återfann en gammal lokal i Tolvsbo, Vallda under senaste inventeringen av Hallands flora. I *Västergötlands flora* anges inga moderna fynd inom landskapet i Göteborgs och Mölndals kommuner, där arten ändå har markerats på fem äldre lokaler. En av de sistnämnda lokalerna är Kannebäck i Västra Frölunda varifrån det finns ett enda beläggsexemplar i Herbarium GB

Ängen ovan och korskovall *Melampyrum cristatum* nedan

daterat 25 augusti 1925. Eftersom delar av Välens stränder rimligen ingick i Kannebäckens ägor är det mycket som talar för att det är den lokalen jag återfunnit. Det mest förvånande trots allt är att det tog 90 år innan arten återfanns här. Enligt Artportalen är den enda kvarvarande andra förekomsten i Göteborgs kommun en lokal i Kallhed (Nolvik), Björlanda, Bohuslän varifrån arten senast rapporterades 2012.

Tävlingen

Nu avslutas tävlingen om fina växter i trädgården eller i den närmsta omgivning-
en. Men jag blir även fortsättningsvis glad
över bidrag till Calluna om trevliga (och
otrevliga) ogräs. I det här numret kan vi
läsa om en trädgård i Kinna och en på
Öland.

Alla som deltagit i tävlingen är vinnare!
Såväl vanliga ogräs som vilda och förvil-
dade växter som tagit sig in i trädgården
har rapporterats. Som tack får alla träd
planterade i Afrika genom Vi-skogen.

En annan tävling som glatt en botanist
anordnades av Svenska Dagbladet i som-

ras nämligen den om Sveriges vackraste
ord. Tio tusen läsare röstade och i kon-
kurrens med bland annat snöflinga, glänta
och västanvind vann förgätmigej (som ju
är Dalslands landskapsblomma).

En blå liten blomma i Dalsland
röstats fram som skönaste ord bland
alla i riket
hör vi besviket
bland ljungen i vårt Västergötland.

Birgitta Herloff

Ogräs i våra rabatter, grusgångar och gräsmatta

Kenneth Hansson (text och foto)

Enebobacken 3, Brättingtorp, 511 58 Kinna, kenneth.hansson@aol.se

Tomten som vi bebor, min fru och
jag, är på 406 kvadratmeter. På den ytan
finns ett hus om 95 kvadratmeter och ett
garage om 30. Utöver det finns tre trä- och
stenplattebelagda uteplatser. Dessutom
är två ytor av estetiska skäl belagda med
singel. Kvar finns då en liten bit gräsmatta
och några rabatter för buskar, perenner
och lite kryddväxter. Alltihop ligger i ett
traditionellt bebyggt villaområde från
70-talet.

Vad kan vi då hitta för ogräs här? Jag
tyckte först att det var svårt att definiera
vad som skulle räknas som sådana. Det
kunde ju inte bara vara vindspridda mask-
rosor som slog rot och efter något år kom

i vacker blomning eller stora utbredda
rosetter av groblad.

Efter en del funderande satte jag upp
följande kriterier: växter som utifrån
hamnat på växbar plats på tomten med
hjälp av vind, småkryp eller fåglar eller
som krupit, fröat av sig till annan plats än
där vi planterat dem från början räknas
som ogräs.

Förekomsten av dessa växter varierar
naturligtvis en hel del från år till år men
från sommaren och hösten i år har följande
behagat eller irriterat oss med sin närvaro:

Akleja *Aquilegia vulgaris* har
kraftig fröproduktion som den lättamt
sprider omkring sig så att nya rosa

Brunört *Prunella vulgaris*

till blåblommiga plantor kommer upp. **Bergbräsma** *Cardamine hirsuta* frösprider sig otroligt mycket i öppen jord. **Ogräsmaskrosor** *Taraxacum* sect. *Taraxacum* frösprider sig ”utifrån” och hamnar lite varstans på växbar plats. **Bergklint** *Centurea montana* frösprider sig lätt så den får vi plocka bort där vi inte vill ha den. **Brunört** *Prunella vulgaris* kryper fram i gräsmattan. Den kommer väl med frön ”utifrån”. **Brännässla** *Urtica dioica* fick i år fäste i jorden mellan oxbärsplantorna och var svår att få bort när vi väl upptäckte den. **Groblad** *Plantago major* har nästan försvunnit ur gräsmattan i år utan att vi varit särskilt aktiva med att hjälpa till med det. Hur det kommer sig vet jag inte. **Grå kavelhis** *Setaria pumila* växer tillsammans med **grön kavelhis** *S. viridis*. De kommer troligen från en fågelfröblandning. **Gräslilja** *Sisyrinchium montanum* kom i år upp med

Grön kavelhis *Setaria viridis*

fyra nya stänglar som blommade fint. Inte så långt från moderplantan men ändå 15 cm som längst från ursprunget. **Harkål** *Lapsana communis* frösprider sig lätt i alla rabatter. **Hasselört** *Asarum europaeum* sprider myrorna lite varstans genom att bära omkring och tappa dess frön. **Havre** *Avena sativa* kom upp med fem stänglar och bra med vippor. Den kommer från julkärvarna vi har varje år och där fröna kan hamna lite varstans i rabatten där de står. **Hönsarv** *Cerastium fontanum* frösprider sig i rabatter. **Jättedaggkäpa** *Alchemilla mollis* kommer upp med nya små rosetter både i gräsmattan och i springorna mellan stenplattorna. Vi vet inte om den frösprider sig eller om det är myror som flyttar på fröna. **Jätteverbena** *Verbena bonariensis* frösprider sig kraftigt i närområdet kring moderplantan så den gallrar vi. **Klockjulros** *Helleborus foetidus* kom i år upp med ett tiotal nya småplantor

Matram *Tanacetum parthenium*

inte så långt från moderplantan visserligen men några decimeter bort. **Knippnejlika** *Dianthus armeria* frösår sig kraftigt i öppen rabattjord så den gallrar vi men den är vacker så några får stå kvar och fröa av sig. Även **mariaklocka** *Campanula medium* sprider sig med frön. **Knölklocka** *Campanula rapunculoides* flyttar till nya ställen i rabatterna genom att krypa med tunna underjordiska rötter och är nästan omöjlig att bli av med. **Kungsmynta** *Origanum vulgare* kryper iväg och tar mer mark i anspråk och frösår sig? dessutom. **Matram** *Tanacetum parthenium* frösprider sig lätt så den gallrar vi. **Pricknattljus** *Oenothera muricata* frösprider sig, är tvåårig och kom i år upp med två blommande stånd. **Prärieoxalis** *Oxalis dillenii* har ett välutvecklat rot-system och sprider sig kraftigt om vi inte håller efter den. **Purpurklätt** *Lychnis coronaria* frösprider sig lätt i öppen jord.

Vi plockar bort en del även om den är färggrann och vacker att titta på. **Rysk martorn** *Eryngium planum* frösprider sig i rabatten utefter vår gata. I år kom det upp två nya plantor cirka två meter från moderplantan. **Skogsförgätmigej** *Myosotis sylvatica* frösprider sig kraftigt varje år. **Skogsklocka** *Campanula cervicaria* frösår sig i springorna mellan naturstenarna på plattgången. I år kom det upp två blommande stänglar. **Rosenstav** *Liatris spicata* hamnade i år i springorna mellan naturstenarna i plattgången. Två fint blommande stänglar fanns tre meter från moderplantan. Den har inte fröspritt sig tidigare. **Snärjmåra** *Galium aparine* hamnar alltid under buskar och klänger i deras nedre grenar så de är svåra att komma åt att rensa bort. **Sträv kardvädd** *Dipsacus strigosus* producerar massor av frön och finns i flera rabatter och får hållas efter för att inte ta över dessa. De älskas av flygande småkryp under blomningen. De är tvååriga och bildar stora bladrossetter första året och de blir över två meter höga ogräs! **Trädgårdsveronika** *Veronica persica* sprids kanske med myror eftersom de hamnar lite här och där i rabatterna. **Vitgröe** *Poa annua* kommer med frön ”utifrån” hela tiden. **Våtarv** *Stellaria media* är väl det klassiska ogräset som kommer i alla rabatter och växer till sig kraftigt om det får vara ifred och går ju inte att dra upp utan att luckra jorden först.

Det blev 32 arter ”ogräs” som koloniserade vår tomt i somras och höstas. Alla kanske inte tycker att en del här uppräknade arter är ogräs i vanlig bemärkelse men som jag skrev i inledningen, det är svårt att definiera vad som är och inte är. Birgitta Herloff ville ju att vi skulle berätta om våra **ogräs** och detta var våra, tyckte jag.

En öländsk trädgård

Ulla-Britt Andersson (text) & Thomas Gunnarsson (foto)

Kummelvägen 12, 386 92 Färjestaden, ullabritt.oland@gmail.com

Jag bor i ett villakvarter på östra Öland, Gårdby socken. Här har jag bott sedan huset byggdes 1979. Jorden består av mycket fin sand som troligen innehåller en del kalk. I närheten finns marker med karaktär av sandstäpp. Tofsäxing *Koeleria glauca* växer på flera lokaler i socknen. Tomten är inte stor, endast cirka 700 kvadratmeter.

Trädgårdsskötsel är inte min grej och de arma växterna får inte mycket omsorg. Gödsel får de sällan och knappt något vatten heller. Inget extra jordlager har påförts tomten. Gräsmattan för en tynande tillvaro och består till stor del av gul och vit fetknopp.

En del mindre önskvärda växter rensas halvhjärtat bort, mest för att hålla en del partier öppna så att de mer rara växterna kan hitta dit. Vid garaget och fram till huset ligger öländsk kalksten med sand emellan plattorna. Där trivs en del ovanliga växter och även insekter exempelvis praktbyxbi, bivarg, stort tapetserarbi och läppstekel.

Längs huset finns två rabatter där mer traditionella växter odlas. En förutsättning är dock att de klarar torka. Bäst går lavendel, rosenkronill, brudslöja och bolltistel. Två mindre odlingar om vardera 6-10 kvadratmeter hyser en del ovanligare växter och där försöker jag hålla sanden mer fri från oönskade växter.

Konstiga växter som själva hittat till min trädgård.

Eventuell rödlistningskategori står efter det vetenskapliga namnet.

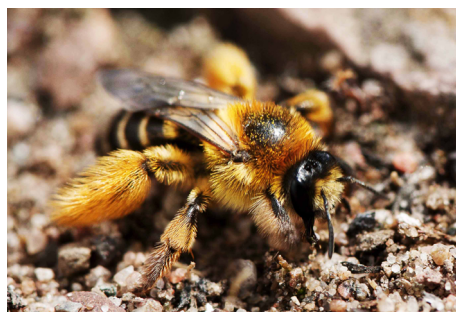
Östersjömålla *Chenopodium striatiforme* EN. Vanlig i rabatter och mellan kalkstensplattorna. Funnits på tomten så länge som jag bott här. Östersjömålla har sin huvudutbredning på Öland just inom det område där jag bor.

Klibbveronika *Veronica triphyllos* VU. Växer årligen med 10-20 plantor mellan kalkstensplattorna och enstaka i rabatterna. Relativt spridd i sandiga åkrar i området.

Grådådra *Alyssum alyssoides* VU. Växer årligen mellan kalkstensplattorna, spridd i området i sandiga, öppna marker

Hylsnejlika *Petrorhagia prolifera* VU. Växer i öppen sand i en av mina odlingar, finns i närområdet.

Vittätel *Aira caryophyllea* VU. Funnen en gång växande mellan kalkstensplattorna, inga lokaler i närheten.

Praktbyxbi

Grådådra *Alyssum alyssoides*

Sanddådra *Camelina microcarpa* VU. Växer med enstaka plantor i öppen sand i kanten av en odling, ovanlig i närområdet.

Fågellarv *Holosteum umbellatum* VU. Funnen en gång växande mellan kalkstensplattorna, flera lokaler i närområdet.

Renlost *Bromus avensis* EN. Årlig sedan 10–15 år i en av mina odlingar, mycket ovanlig på dagens Öland. Ursprung okänt.

Taggkörvel *Anthriscus caucalis* VU. Måste ha fått med mig frön hem någon gång. Sedan 15 år tillbaka växer den rikligt i rabatterna runt huset. Gror på hösten, vintergrön, blommar i maj–juni, vissnar sedan ner och fröna mognar. Har sett den blomma i januari. Fröna är försedda med krokborst och är lätta att få med sig på kläderna och sprida vidare.

Vit sminkrot *Buglossoides arvensis* var. *arvensis* NT. Uppträder i bar sand i mina odlingar. Ganska vanlig i närområdet.

Stenfrö *Lithospermum officinale* NT. Växer i en av rabatterna med enstaka plantor

men visar ingen spridningsbenägenhet. Oklart hur den hittat hit men inte direkt ovanlig på Öland.

Storjungfrukam *Aphanes arvensis*. Växer mellan kalkstensplattorna och i ”gräsmattan”. Ganska vanlig på Öland.

Röd hundrova *Bryonia dioica*. Mitt hatobjekt nummer 1, tar helt över ligusterhäcken om den får hållas. Växer i närområdet.

Spikvallmo *Papaver argemone*. Växer i en av odlingarna, vanlig i sandiga åkrar på Öland.

Glansveronika *Veronica polita*. Växer i gräsmattan och i odlingarna, ökande på Öland.

Dessutom har följande jordstjärnor noterats i min trädgård: dvärgjordstjärna *Geastrum schmidelii* NT, kantjordstjärna *G. striatum*, mörk jordstjärna *G. coronatum* NT och rödbrun jordstjärna *G. rufescens*. Det finns många lokaler för ovanliga röksvampar i närområdet.

Frisk och grön är taggkörvel *Anthriscus caucalis* hela vintern så länge det inte blir för kallt. Taggkörvel i förgrunden. I bakgrunden rosenkronill *Securigera varia* och blå bolltistel *Echinops bannaticus*. Fotot på min vildvuxna rabatt taget 11/11 2015.

Rödlistade eller tidigare rödlistade växter som jag "odlar" i trädgården:

De dyker upp på nya ställen på tomten och sällan står de idag där jag först satte dem.

Råglösta *Bromus secalinus* EN. Fått frö från allmogeåker (ursprung från Gotland).

Vårvial *Lathyrus sphaericus* CR. Fått frö med ursprung från Danmark (Bornholm).

Rapunkelklocka *Campanula rapunculus* VU. Fått plantor av okänt ursprung.

Åkerklätt *Agrostemma githago* CR. Fått frö från allmogeåker (ursprung från Gotland).

Kransborre *Marrubium vulgare* EN. Ursprung frö från öländsk lokal. Dyker upp här och där i hela trädgården där sanden är öppen.

Ängssalvia *Salvia pratensis* EN. Fått plantor från den öländska lokalen (när den delvis skulle plöjas upp). Trivs och sprider sig långsamt.

Hjärtstilla *Leonurus cardiaca* VU. Fått plantor av okänt ursprung. Dyker upp här och där i trädgården.

Kattmynta *Nepeta cataria* EN. Fått plantor av okänt ursprung. Måste skyddas av hönsnät annars äter kvarterets katter upp den.

Lungrot *Blitum bonus-henricus* VU. Fått plantor av okänt ursprung, inte så spridningsbenägen.

Tovsippa *Anemone sylvestris* NT. Fått plantor av okänt ursprung, sprider sig långsamt.

Dansk körvel *Anthriscus cerefolium*. Odlade denna kryddväxt för drygt 20 år sedan och sedan dess dyker den upp här och där utan att jag gör något aktivt. I år växer den rikligt i ligusterhäcken.

Manusstopp för Calluna (1) 2016

Manuskript till Calluna häfte 1, 2016 skall vara redaktionen tillhanda senast den 1 februari. Mejla ditt manuskript som oformaterad wordfil, bilder i JPEG och tabeller i excel som bifogade filer till birgitta.herloff@gmail.com.

Postadress och telefon:

Birgitta Herloff, Skepparegången 6, 413 18 Göteborg, tel. 031 - 12 23 90.

Ring gärna i förväg och berätta vad du tänker skriva om.

Västergötlands Botaniska Förening säljer

Västergötlands flora (inklusive CD), 743 sidor	200:-
Västergötlands flora, Supplement 1, 53 sidor	20:-
Västergötlands flora, Supplement 2, 32 sidor	20:-
Västergötlands Flora CD	50:-
Botanisk Västgötalitteratur, 63 sidor	50:-
Floran i Habo kommun, 256 sidor	150:-
Film: ”Drakblommans backar” Sundh Miljö	150:-

Eventuell portokostnad tillkommer

Botaniska Föreningen i Göteborg säljer

Göteborgs och Bohus läns fanerogamer och ormbunkar (Fries 1971), 453 sidor	100:-
En frisk och blomstrande perenn (Bernström 1989), 144 sidor	100:-
Medlemmar i BFiG kan köpa böckerna med medlemsrabatt för	75:-

Innehåll

1. Niklasson, A. Ordföranden i BFiG har ordet
2. Wernersson, B. Botanik i Väst – en succé
4. Herloff, B. Nyfynd i Västergötland 2012–2015
5. Einarsson, I. Pyrolor i fokus
6. Herloff, B. Naturreservatet Nolgården, Näs
8. Fria kartor från Lantmäteriet
9. Ljungstrand, E. Några ruderväxtyfynd i Göteborgstrakten
11. Crawford, R. Mållamarant i födelsedagspresent
12. Grahn, J. Fynd från Kålleröd – Mölndal
16. Wernersson, B. Flytsäv – en gammal bekant dyker upp igen
17. Sandberg, A.-R. Växtyfynd i Sjuhäradsbygden
17. Unger, U. Korskovall i Välen
19. Herloff, B. Tävingen
19. Hansson, K. Ogräs i våra rabatter, grusgångar och gräsmatta
22. Andersson, U.-B. & Gunnarsson, T. En öländsk trädgård
25. Manusstopp för Calluna (1) 2016
25. Föreningarna säljer

Ovan: Purpurklätt *Lychnis coronaria* och grå kavelhirs *Setaria pumila* i Kenneth Hanssons trädgård samt mållamarant *Amaranthus blitum* i Ragnhild Crawfords blomkruka.

Framsidan: Mariaklocka *Campanula medium* i Kenneth Hanssons trädgård.